

@VerityIran

ContactUs@VerityIran.com

شماره ۳۸ - سپتامبر ۲۰۱۴

آیا ایران با بحران نقدینگی مواجه شده؟

با وجود اخبار خوب اقتصادی تجار دریافته‌اند که ممکن است با ریسک‌های بزرگی مواجه شوند چرا که مذاکرات هسته‌ای دوباره به مرحله نهایی رسیده‌اند. منابع اختصاصی ما در مورد این وضعیت خطیر اطلاع داده‌اند. در صورتی که دیگر امیدی به کاهش تحریم‌ها نباشد ممکن است جمهوری اسلامی با بحران بالقوه نقدینگی و با طوفانی سهمگین مواجه شود.

ما اطلاع یافته‌ایم که ایران به دلیل محدودیت‌های ایجاد شده توسط تحریم‌های بین‌المللی به زودی با بحران نقدینگی مواجه خواهد شد. منابع نزدیک به دولت اطلاع داده‌اند که ایران به ۱۰ میلیارد دلار دیگر ارز خارجی نیاز دارد تا بتواند عملیات مورد نیاز دولت را تا آخر نوامبر ۲۰۱۴ (اواسط ماه آذر) انجام دهد و در حال حاضر با دشواری قادر به انجام چنین کاری می‌باشد. ایران انتظار دارد تا ۲,۸ میلیارد دلار از سرمایه‌های خود در خارج از کشور را مطابق با قرارداد تمدید شده با گروه سه کشور اروپایی +۳ دریافت کند اما منبع خبری ما اظهار داشته که حتی اگر تمامی این منابع بلافاصله در اختیار ایران قرار گیرند نیز قادر نخواهد بود تا کمبودهای فعلی را بر طرف کند. حتی در مواردی که تجارت با بانک‌های ایرانی بر طبق قرارداد موقت مانعی ندارد نهادهای مالی بین‌المللی هنوز با اکراه زیادی با بانک‌های ایرانی برخورد می‌کنند چرا که از عواقب تحریم‌های ایالات متحده آمریکا می‌ترسند.

اگر مذاکرات بدون نتیجه به پایان برسند آنگاه نظام مالی ایران ممکن است با طوفانی سهمگین و رکود شدید اقتصادی مواجه شود. اگر گفتگوها بدون نتیجه و برای همیشه متوقف شوند و دیگر اصلاً امیدی به برداشته شدن تحریم‌ها نباشد آنگاه چنین وضعیتی باعث متوقف شدن ناگهانی فعالیت‌های اقتصادی در ایران خواهد شد. همانطور که ما در ماه گذشته گزارش دادیم بسیاری از شرکت‌ها فقط به دلیل امید به کاهش تحریم‌ها خود را از ورشکستگی نجات داده‌اند. اما غیر قابل دسترس بودن ذخایر ارز خارجی و بازارهای پول بین‌المللی باعث خواهد شد تا در صورت وقوع یک بحران ارزی بانک مرکزی ایران قادر به حفاظت از خود نباشد و چنین وضعیتی منجر به کاهش شدید اعتماد نسبت به موقعیت ریال نیز خواهد شد. در صورت افزایش فشارهای ناشی از تورم و با توجه به احتمال کمبود اعتبار موج جدیدی از ورشکستگی‌ها در راه خواهد بود و فشار بر حساب‌های دولتی نیز افزایش خواهد یافت و بخش بانکداری قادر به حل معضل وام‌های غیر قابل بازده (که تا به حال ۳۰

@VerityIran

ContactUs@VerityIran.com

درصد محاسبه شده‌اند) نخواهد بود و در نتیجه مسئولین با چالشی مواجه خواهند شد که قادر به برخورد با آن نخواهند بود.

در صورت وقوع یک شوک اقتصادی و کاهش اعتماد کمبود ذخایر ارز خارجی قدرت بانک مرکزی ایران برای ایجاد ثبات در بازار داخلی ارز را کاهش خواهد داد.

در ۶ سپتامبر سخنگوی دولت در امور اقتصادی نوبخت گفت که درآمدهای ارز خارجی دولت کمتر از ۲۵ میلیارد دلار خواهد بود و این شامل منابعی که بر طبق قرارداد موقت آزاد شده‌اند نیز می‌شود. نمودار اول محاسبات ما در مورد منابع قابل دسترس ارز خارجی ایران را نشان می‌دهد که از سال ۲۰۱۱ به شدت کاهش یافته‌اند (خط آبی). خط نقطه نقطه قرمز محاسبات ما در مورد میزان واقعی ذخایر ارز خارجی را نشان می‌دهد و این شامل منابعی که به دلیل تحریم‌های مالی قابل دسترس نیستند نیز می‌شود.

یکی از دلایل بروز این مشکل گسترش فساد در بازار ارز خارجی در طول سال‌های متمادی و سوء استفاده از نظام دو نرخی ارز در ایران بود.

بر طبق ادعای گزارشی که اخیراً توسط دفتر رئیس جمهور تهیه شده در سه سال آخر دولت احمدی‌نژاد ۲۲ میلیارد دلار از حساب‌های دولتی برداشته شد و بانک مرکزی این مبلغ را بین صرافی‌های ایران و امارات متحده عربی و ترکیه و عراق توزیع نمود و در اختیار شرکت‌هایی گذاشت که اصلاً وجود خارجی نداشتند. منابع ما تایید کرده‌اند که از شرکت‌هایی که اصلاً وجود خارجی نداشتند برای توزیع منابع ارز خارجی و خرید کالاهای اساسی به نرخ یارانه‌ای استفاده شد. اما ارزهای مورد استفاده بلافاصله با افزایش شدید نرخ به بازار سیاه فروخته شد.

فرار سرمایه مشکلی است که هر سال اقتصاد ایران به طور طبیعی با آن مواجه است اما در حال حاضر دهها میلیارد دلار به طور سالانه از اقتصاد ایران خارج می‌شود (نمودار سوم).

میزان سرمایه موجود همچنین به دلیل توقف سرمایه‌گذاری که ناشی از ضربات تحریم‌ها در سال ۲۰۱۲ بود کاهش یافته. نمودار چهارم کاهش سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را که ناشی از افزایش تحریم‌ها در سال‌های اخیر بود نشان می‌دهد.

یک نکته مثبت این بود که بانک مرکزی ایران در دادگاه‌های اروپا به پیروزی دست یافت.

دادگاه عدل اروپا تصمیم گرفت که انستداد سرمایه‌های بانک مرکزی ایران در سال ۲۰۱۲ را لغو کند. این دادگاه نتیجه گرفت که این تصمیم بر اساس مدارک خصوصی اتخاذ شده بود و ایران قادر به دفاع از خود نبود. اما از نظر بانک مرکزی ایران این تصمیم بدبختانه در عمل هیچگونه اثری نخواهد داشت چرا که تمهیدات اتخاذ شده بعدی بر علیه ایران کماکان به قوت خود باقی می‌باشند. حتی اگر مبالغ مسدود شده در بانک‌های اتحادیه اروپا آزاد می‌شدند عدم دسترسی به سیستم سوئیفت و اکراه بانک‌های غربی به معامله با موسسات ایرانی و ادامه یافتن تهدید تحریم‌های مالی ایالات متحده آمریکا باعث می‌شد که این مبالغ کماکان وارد بازار نشود.

با وجودی که ریسک‌های عظیمی در راه است در هفته‌های اخیر دولت روحانی سعی داشته تا وضعیت اقتصادی را مثبت جلوه دهد. حداقل چنین رویکردی بر اساس آمار واقعی اتخاذ شده.

وزیر اقتصاد طیب نیا اظهار داشته که برای اولین بار در سه سال گذشته که رشد اقتصادی منفی بود رشد اقتصادی مثبت بوده. سخنگوی دولت نوبخت ادعا کرد که در سه ماهه اول سال جاری رشد اقتصادی ۰,۵ درصد بود و در سه ماهه دوم به ۱ درصد افزایش خواهد یافت. پیشبینی‌های ما در مورد وضعیت پایه‌های اقتصاد حاکی از آن است که نمی‌توان با این نظریه که امکان رشد اقتصادی در سال جاری وجود دارد مخالفت نمود اما چنین وضعیتی فقط به پیشرفت در مذاکرات هسته‌ای بستگی دارد. در این میان بانک مرکزی ایران اعلام کرد که در ماه تیر (ماهی که در ۲۲ ژوئیه به پایان رسید) نرخ تورم به ۲۳,۲ درصد کاهش یافت. تورم در ماه قبل از آن ۲۵,۳ درصد بود. به علاوه گفته می‌شود که تولیدات صنایع خودروسازی در پنج ماه اول سال ۷۴ درصد جهش داشته. اما رشد ۲۳۰ درصدی واردات خودرو (در پنج ماه اول سال ۵۰۰۰۰ خودرو وارداتی وارد کشور شد) کمبود ارز خارجی را باز هم تشدید خواهد نمود.

اما آمار جدید اقتصادی ناامید کننده می‌باشند و بحث در مورد ارزش و صحت آمار رسمی شدت گرفته است. در ۱۳۹۲ مرکز آمار ایران ادعا کرد که نرخ بیکاری ۱۰,۴ درصد بود اما منتقدین به تناقضاتی در این مورد اشاره نموده‌اند. برای مثال بیکاری در میان بانوان بیش از ۵۰ درصد و در میان افرادی که تازه از دانشگاه فارغ التحصیل شده‌اند بیش از ۳۰ درصد می‌باشد. در نتیجه بسیاری از افراد می‌پرسند که چگونه ممکن است نرخ بیکاری در سطح کشور کمتر از ۲۰ درصد باشد. به علاوه تجارب صدها شرکت و هزاران کارمند در دو سال گذشته با آمار ثابت مانده بیکاری همخوانی ندارد. مدیر مرکز تحقیقات مجلس جلالی که خود نماینده مجلس می‌باشد گفت: سیستم آمار در ایران یک فاجعه است و بسیاری از آمار در ایران کاملاً غلط است. نظر ما این است که اعتبار آمار رسمی در دوران دولت روحانی افزایش یافته. اما در برخورد با مسائل حساس دولت کماکان سعی دارد تا بر اخبار بد سرپوش بگذارد و پارامترها را دستکاری کند.

صادرات ایران افزایش یافته‌اند اما تراز تجاری بدتر شده و این مسئله باعث افزایش فشار بر ذخایر ارز خارجی شده. آخرین آمار تجاری ارائه شده توسط گمرک ایران حاکی از آن است که در پنج ماه اول سال جاری (یا از اواخر مارس تا اواخر ژوئیه ۲۰۱۴) تجارت خارجی ۸,۹ میلیارد دلار نسبت به همین مدت در سال گذشته افزایش یافت و به ۴۱,۶ میلیارد دلار رسید. بسیاری از شرکت‌های ایرانی از این مسئله استقبال کردند. اما تراز تجارت بدتر شده. واردات ۳۳,۶ درصد افزایش یافت و به ۲۲ میلیارد دلار رسید. صادرات ۲۰,۸ درصد افزایش یافت و به ۱۹,۶ میلیارد دلار رسید. به علاوه منابع ما می‌گویند که تحریم‌ها کماکان از افزایش صادرات پتروشیمی ایران جلوگیری می‌کنند و این در حالی است که قرارداد موقت باعث تعلیق ممنوعیت فروش محصولات پتروشیمی شده بود. بیشتر این مشکلات ناشی از خودداری شرکت‌های بیمه از همکاری با شرکت ملی پتروشیمی و شرکای آن برای بیمه کردن محموله‌ها می‌باشد. منابع ما عقیده دارند که مهلت‌های ۴ ماهه و ۶ ماهه در نظر گرفته شده در قرارداد موقت با سیکل‌های کشتیرانی درست همخوانی ندارند و به اندازه کافی طولانی مدت نیستند تا نگرانی‌های شرکت‌های بیمه بزرگ را بر طرف کنند.

را در این ماه در اختیار اپراتورهای تلفن 4G و 3G بالاخره دولت موفق شد تا بر مخالفت تندروها فائق آید و پروانه‌های

ها میلیون تن از مشتریان خود قرار دادند. بسیاری از ایرانیان همراه قرار دهد. آنها نیز بلافاصله خطوط سریع را در اختیار ده های مسدود شده و غیر قانونی مانند یوتیوب و توئیتر استفاده می کنند و مسئولین اپراتورهای تلفن به طور غیر قانونی از شبکه همراه را وادار کرده اند تا سرعت اینترنت را کاهش دهند تا از این طریق آنها بتوانند دسترسی به این منابع را محدود کنند. های جدید آخرین تمهیداتی هستند که اخیراً برای لغو محدودیت های شدید ایجاد شده برای اقتصاد دیجیتال صدور این پروانه اتخاذ شده اند. برای مثال ارائه دهندگان خدمات اخیراً پهنای نوار شبکه های اینترنت ثابت در خانه ها را افزایش داده اند. نظر ما این است که هم مصرف کنندگان و هم شرکت ها در ایران از این تحولات استقبال خواهند نمود چرا که سرعت اینترنت بسیار کمتر از سرعت آن در کشورهای دارای اقتصاد پیشرفته و یا حتی همسایگان نزدیک و رقبای آنها می باشد. نمودارهای پنجم و ششم نشان می دهند که تا چه حد اقتصاد ایران از نظر دسترسی به اینترنت عقب افتاده.

Fig 1. Iran's Accessible Foreign Exchange Reserves
US\$bn, (blue line accessible reserves, red-line is actual reserves)

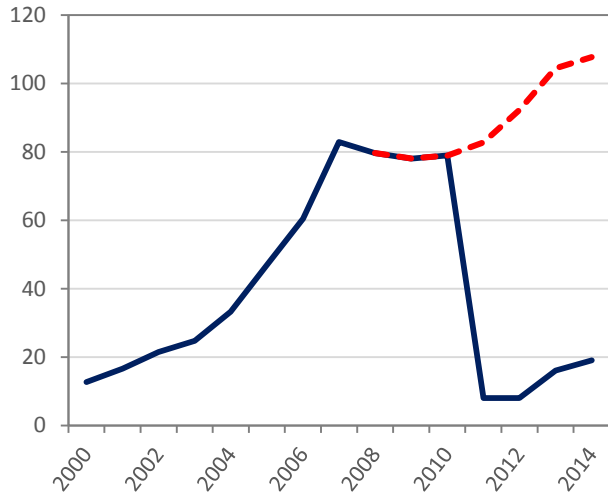

Fig 2. Iranian Capital Flight
US\$bn (negative figure is Capital leaving the country)

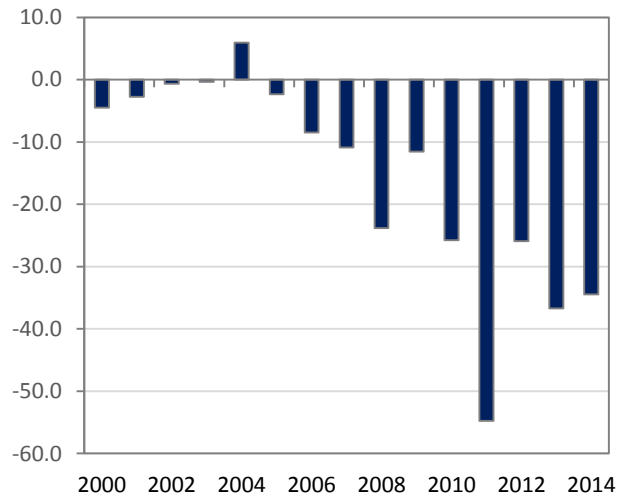

Fig 3. Inward Foreign Direct Investment Flows
US\$bn

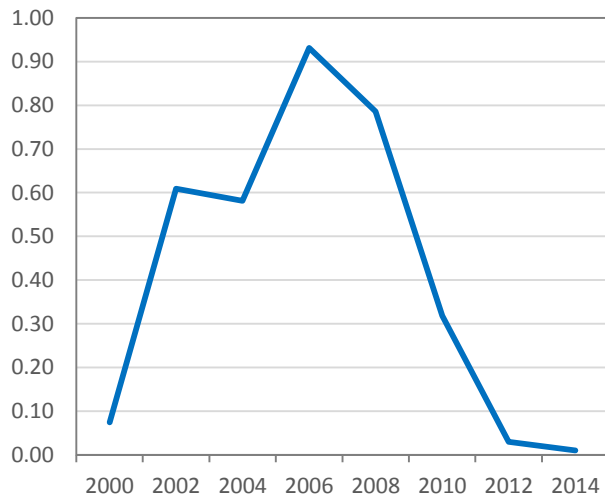

Fig 4. Iran GDP growth forecasts (Verity forecast) % change in GDP, y-o-y

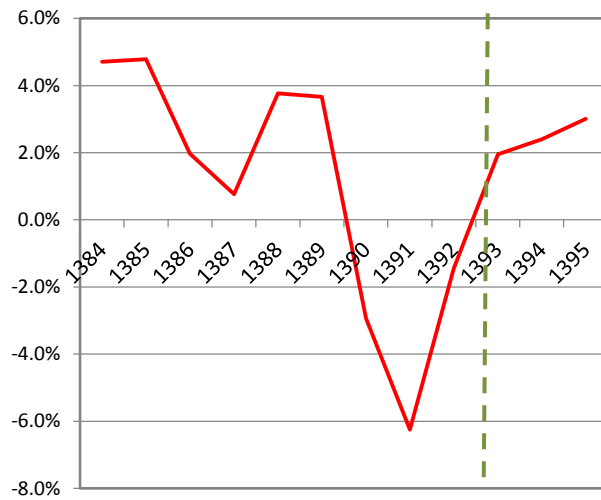

Fig 5. Fixed broadband subscriptions per 100 inhabitants

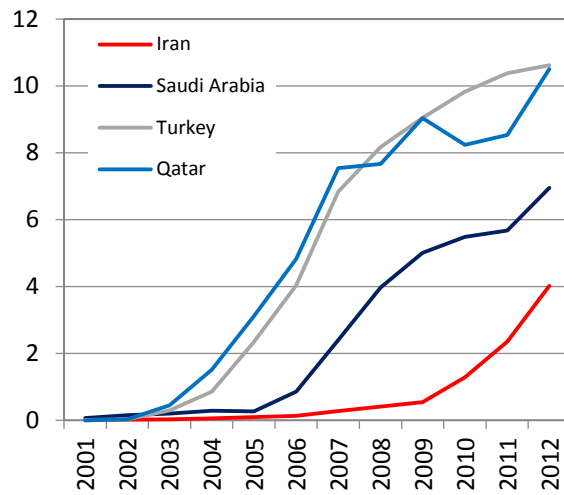

Fig 6. Active mobile broadband subscriptions per 100 inhabitants

